

**Babeş-Bolyai Tudományegyetem
Római Katolikus Teológia Kar**

**IX. Erdélyi Tudományos Diákköri Konferencia
Az Erdélyi Római Katolikus Státus újjászervezése 1866 és 1873
között**

**Vezetőtanár:
Dr Holló László egyetemi docens**

**Összeállította:
Csonta István, történelem szak, IV. év**

**Kolozsvár
2006.**

Tartalomjegyzék

Bevezető	3
Az 1866-os státusgyűlés és előzményei	5
Az 1868-as státusgyűlés	7
Az 1873-as státusgyűlés	10
Kitekinés a XX. századra	12
Végkövetkeztetés(ek) - avagy a hogyan tovább lehetőségei	13

Bevezető

Jelen dolgozat az Erdélyi Római Katolikus Státus működésének egy sajátos korszakával foglalkozik: nevezetesen az 1866-1873 közötti időszakról, az intézmény újjászervezéséről.

A Státus az erdélyi egyházmegye gazdasági, hitoktatási és szociális problémáit koordináló intézmény. Mint ilyen, teljesen egyedülálló minden tekintetben, a világegyház szempontjából is, s hogy miért, azt a következő pár gondolatban szeretném elmondani.

Egyedülálló, hiszen soha, egyetlen korban, sehol nem alakult ki egy olyan szervezet a katolikus egyház keretein belül, mint itt Erdélyben, amely az egyházmegye gazdasági ügyeit többé-kevésbé függetlenül intézze ordinárius hiányában, vagy – ami még ennél is sajátosabb – e mellett ill. ezzel együttműködve is. Különleges intézmény születik egy furcsa és nehéz korszakban, s hogy ezt megértsük, vissza kell mennünk a 16. század első feléig. Köztudott, hogy Magyarországot a 16. század elejétől elinduló reformáció alapjaiban rengeti meg, s ez még nem is lenne akkora probléma, ha nem következne rá Mohács, és az ország nem szakadna három részre. Az így létrejövő rendkívüli politikai-történelmi helyzetben lehetetlenné vált az új irányzatokat, eszméket, később vallásokat tiltó törvényeket betartatni. Ezt a helyzetet bizonyos körök a fennálló törvényes rendtől való függetlenedésre használták fel, vallási köntösbe bujtatva politikai és gazdasági céljaikat, s ezek elérésére semmilyen eszköztől sem riadtak vissza. Ezt az erdélyi századok esete világítja meg a legjobban, akik meghonosítják a reformációt Erdélyben, s arra használják fel az új eszmei és világnézeti másságot, hogy függetlenedjenek a hatalomtól és egyháztól egyaránt. De sajnos nemcsak ők tették ezt.¹

Aztán, ahogy meghonosodik az új irányzat, a megosztottság szinte négyzetre emeli az etnikai sokféleségből adódó, amúgy is rengeteg problémát, hisz az eddig csak három rend szerinti megoszlást most kiegészíti a négy felekezet szerinti másság is. Ám a törvények, melyek a vallás szabadságát voltak hivatottak szavatolni, mint annyiszor már a történelem folyamán, a kisebbségre hátrányosak voltak. S ez a kisebbség ekkorra

---

¹ http://szekelyivadokok.tripod.com/erdely_34.html

történetesen a Katolikus Egyház volt, hiszen oly divatosak lettek a reformáció eszméi, hogy a katolicizmus sosem látott módon szorult vissza Erdélyben.

Elvileg tehát vallásszabadság volt, s ma is fennhangon hirdetjük, hogy ebben elsők vagyunk az Öreg kontinensen, de ez csak részben igaz. Az 1610-es besztercei országgyűlés ugyanis kereken kimondta, hogy: „a pápáspapoknak püspökük ne légyen”². Ez adhatott alapot annak, hogy a protestantizmus valójában meggyökerezett Erdélyben, hiszen másképp, a hatalmas tekintélynek örvendő gyulafehérvári püspök jelenlétében erre nem kerülhetett volna sor. A Státus ennek az eseménynek a közvetlen következményeként születik meg, hiszen a legalább névlegesen elismert vallásszabadság kimondásakor a négy vallásfelekezet mindegyikének megalakult a saját Státusa, s ez bizonyos egyházi ügyek intézése érdekében létrejött autonóm tanács volt. Ezt azok a főurak alkották, akik egyazon vallásfelekezethez tartozónak vallották magukat. De mivel a katolikusoknak nem volt, nem lehetett püspöke, így a Római Katolikus Státus sokkal nagyobb hatáskörrel rendelkezett, mint bármelyik más felekezet státusa. Persze csak lassanként erősödhetett meg, s még az is csoda, hogy a kezdeti időkben egyáltalán fenn tudott maradni.

Később, amikor a 18. században újra megerősödik a katolicizmus Erdélyben, a Státus intézte az Egyházmegye gazdasági ügyeit: iskolákat, plébániákat, árvaházat alapít, diákoknak biztosít továbbtanulási lehetőséget az ösztöndíjalap által, idős papoknak és kántortanítóknak biztosít megélhetést a nyugdíjalap által, s még sorolhatnánk. Vagyonát katolikus főuraktól, fejedelmektől kapja, mellyel oly módon tudtak a Státus világi és egyházi vezetői sáfárkodni, hogy az meglehetősen gyarapodott az évtizedek folyamán. A Státus jogi helyzetét eddig senki sem vitatta, hisz az a közjót szolgálta minden korban, s ez mindenki számára egyértelmű volt.

A Státus egyedisége akkor válik nyilvánvalóvá, amikor 1716-ban a püspök újra visszatérhet Gyulafehérvárra, de ennek ellenére a Státus nem számolja fel önmagát, hanem tovább működik az előbb megfogalmazott célok elérése érdekében, s ebből csak minimális súrlódások alakultak ki egyházi vezetők, s a Státus világi vezetői között.

Mária Terézia, hogy a Státusra nagyobb hatást gyakorolhasson, létrehozott egy ún. Comissio Catholica-t, (Katolikus Bizottság-1767) melyet a Guberniumban résztvevő

---

² Sas Péter: Az Erdélyi Római Katolikus Státus, in: Egyháztörténelmi Szemle, 4. évf. 2. szám, 3.

három katolikus főúr vezetésével állított össze, s ugyanazzal a feladattal bízta meg, amelyeket eddig a Státus látott el. Így a Státust hatáskörét leszűkítette, s ez újabb komolyabb összeütközéseknek is lehetett volna kiindulópontja a püspök s a főurak között. Viszont többé-kevésbé kiküszöbölhetőek voltak ezek az összetűzések, mivel ugyanazok a személyek vezették a Comissio Catholica-t, mint akik a Státust is. Így jutunk el a 19. század második feléhez, amelyet bővebben szeretnék bemutatni.

Az 1866-os státusgyűlés és előzményei

Ezt a korszakot az 1848-49-es események kimenetele határozza meg. Mint ismeretes, a szabadságharc leverését követően egy megtorláshullám következik, mely semmire és senkire nem volt tekintettel. Viszont a Habsburg-ház ilyen hozzáállása hosszú távon újabb titkos szervezkedéseket, felkeléseket, forradalmakat válthatott volna ki, s ezt Bécs is pontosan tudta. Mivel pedig az Osztrák Birodalom nagyhatalmi pozíciója folyamatosan gyengült, amit az 1859-ben elveszített francia-szárd-osztrák és az 1866-ban szintén elveszített olasz-osztrák háborúk mutatnak, biztosítani kellett a békét a tartományokban. Ehhez viszont komoly engedményekre volt szükség.³ Ez a külső nyomás a magyarázata azoknak a ránk nézve pozitív döntéseknek, amelyeket Magyarország és Erdély élvezhetett, s melyek az 1867-es kiegyezésben csúcson sodtak ki. Ez a politikai enyhülés tette lehetővé a Státus újjászervezését is, hogy a rá bízott feladatoknak maradéktalanul eleget tehessen.

Persze ez egy hosszú, küzdelmes folyamat eredménye volt, mely valójában három nagy státusgyűlést foglal magába, ahol vallási és világi vezetőknek kellett dönteni arról, hogy milyen jogkörrel ruházzák fel a Státus vezetőtanácsát, mi lesz a szerepe és hatásköre a püspöknek, ki hány tagot delegálhat a státusi nagytanácsba, s még millió megválaszolatlan kérdéstről, amelyek mind kiemelkedő fontossággal bírtak. Az első ilyen fórum, amely ezekre a kérdésekre kereste a választ, az 1866-ban, még a kiegyezés előtti évben Kolozsváron összeült státusgyűlés volt, mely mérföldkőnek tekinthető nagyon sok tekintetben. Az 1866-os évi státusgyűlést Kolozsvárra hívta össze Fogarasy Mihály püspök, párhuzamosan az erdélyi országgyűléssel. Itt Fogarasy megnyitó beszédében

---

³ Kosáry Domokos: Újjáépítés és polgárisodás, 1711-1867, Magyarok Európában, Budapest, 1990, 253.

kiemelte, hogy a megváltozott korviszonyok tekintetében fontosnak tartja hogy a Státus ügyeiről kellőképpen tájékozódjon: „hogy egyházi, iskolai és alapítványi ügyeink állása felől értekezve út és mód találtassék arra, hogy ezen ügyeink felvirágzásnak induljanak, és a catholikus hívekben a közügyek iránti érdekeltség felébredjen és terjedjen.”⁴

Kovács Miklós püspök vezetése alatt már 1848-ban kidolgoztak egy szabályzatot, hiszen akkor alapvetően szervezőgyűlést hívtak össze, s fel is állítottak egy 24 tagból álló bizottságot. Viszont ezt a szabályzatot alig húsz év múlva újra kellett fogalmazni, s ez sikerült is az 1866-os gyűlésnek, ahol új, korviszonyoknak megfelelő szervezeti szabályzat körvonalazódott. De nem csak a korviszonyok megváltozása miatt kellett újrafogalmazni a már egyszer letisztázott alapszabályt, hanem mert az 1848-ban megfogalmazott és elfogadott szervezeti szabályzat a forradalmat követő megtorlások és abszolutizmus időszakában semmisnek volt nyilvánítva, s ráadásul visszaállították a Katolikus Bizottságot is.

A szervezeti szabályzaton kívül az első és legfontosabb probléma a Katolikus Bizottság léte volt. Mint már ismeretes, ezt Mária Terézia alapította 1767-ben, hogy állami befolyást gyakorolhasson a Státusra azáltal, hogy átadja szinte a Státus teljes jogkörét ennek a bizottságnak. Viszont alig száz év múlva ez a bizottság már teljesen lehetetlenné tette a Státus működését. Minden pénzalap, ami státusi tulajdonban volt, bécsi bankokba s teljes állami felügyelet alá került, s az összeg folyamatosan apadt a rossz gazdálkodás miatt. Ezért a gyűlés egy feliratot küldött Bécsbe, melyben komoly történelmi, jogi alapokra helyezve megindokolja, hogy nincs szükség a Katolikus Bizottságra, hiszen a rá bízott feladatokat a Státus sokkal jobban el tudja látni: „...fiúi alázatossággal kérjük Felsőgedet, hogy a királyi főkormányshék mellett fennálló catholika comissiót megszüntetve, megengedni méltóztassék, hogy az annak hatásköréhez tartozó ügyek az erdélyi catholikus Status [...] gyűlésére és az annak kebeléből választandó 24 tagú választmányra bízassanak, és méltóztassék megengedni, hogy egyházi, iskolai és alapítványi vagyonunk ezen Status-gyűlés rendelkezése és kezelése alá minél előbb átadassék”.⁵

---

⁴ Az Erdélyi Római Catholikus Statusnak 1866. Január 10-én Kolozsvárott tartott gyűléséről vezetett jegyzőkönyv, Róm. Kath. Lyc. Nyomda, Kolozsvár, 1883, 3.

⁵ Az Erdélyi Római Catholikus Statusnak 1866. Január 10-én Kolozsvárott tartott gyűléséről vezetett jegyzőkönyv, Róm. Kath. Lyc. Nyomda, Kolozsvár, 6.

A Státust báró Eötvös József vallás- és közoktatásügyi miniszter tájékoztatta 1867. szeptember 12-ről kelt 896-os elnöki számú miniszteri leiratában arról, hogy a legfőbb kegyúr (Ferenc József) királyi dekrétumban hagyta jóvá a Státus kérését. A dokumentumban a miniszter úgy fogalmazott, hogy: „Felsége folyó év augusztus 19-én kelt legfelsőbb elhatározásával legkegyelmesebben megengedni méltóztatott, hogy az erdélyi főkormányshéknél fennálló úgynevezett katholika commissió megszüntetvén, az eddig annak hatásköréhez tartozó ügyek az erd. róm cath. Statusnak 1866 ik évi január 10-én Kolozsvárt tartott gyűlése jegyzőkönyvében körülírt szerkezetű gyűlésnek, és az annak kebeléből választandó bizottmánynak befolyásával kezeltessenek, és intéztessenek azon módozatok szerint, melyeket Ő Felségének magyar kormánya az összes érdekeltekkel egyetértőleg legfelsőbb kegyúri és főfelügyelői jogainak csorbítása nélkül fog megállapítani és legfelsőbb elhatározás alá terjeszteni.” Tehát első problémáját sikerült megoldania a Státusnak: a király eltörölte a Katolikus Bizottságot, s minden eddigi hatáskörét a Státusnak adta vissza. S mindannak ellenére, hogy az alapszabály azt is kimondta, hogy a státusgyűlést minden évben össze kell hívni, az 1867-ben bekövetkezett kiegyezés és politikai átalakulás oly fontossággal bírt, hogy a gyűlésre ebben az évben nem kerülhetett sor.

Ezt 1868-ban igyekeztek pótolni, amikor Fogarasy püspök február 9-én nyitja meg az évi státusgyűlést.

Az 1868-as státusgyűlés

A gyűlésen komoly ellentétek bontakoztak ki a Státus világi és egyházi vezetői között a püspök joghatóságát illetően. Annál is fontosabb volt ez a kérdés, mivel a vezetőtanácsban a huszonnégy tagból tizenhat világi volt, s csak egyharmadának, nyolc személynek kellett egyházinak lennie, a püspökkel együtt. Itt egyháziaknak és világiaknak közéletet kellett találni, hiszen a szekularizáció következtében a világiak túlsúlya azzal a veszéllyel járt, hogy a Státus mindig is egyházi céljai háttérbe szorulhatnak. A püspök megnyitó beszédében kijelenti, hogy nem tartana a világi hívek többségétől, ha azok mindegyike valós katolikus keresztény értékeket képviselne, de sajnos egyesek már csak saját érdekeiket nézik, s az egyház vagyonát akarják felhasználni saját gazdagodásukra. A kompromisszum végülis megszületett, s a

törvénytervezetbe beiktatták, hogy a mindenkori püspök a gyűlés elnöke, s csak vele egyetértésben határozhat a gyűlés.

. A státusgyűlés tagsági szervezetét és hatáskörét a püspök elnöklete alatt és az ő tervezete szerint állapították meg. A szabályzat kimondta, hogy minden évben egyszer össze kell hívni a gyűlést, melynek mindenkori elnöke a püspök. A vezetőtanács 24 tagból áll, melynek két harmada-16 személy világi, s 8 fő pedig egyházi kell hogy legyen.

Az 1866-os gyűlés, sőt már az 1848-as is foglalkozik ezekkel a kérdésekkel, de most legapróbb részletekig menően próbálják kidolgozni a törvénytervezetet. Az tehát, már evidens, hogy két fő szerve van a Státusnak: a közgyűlés és a 24 tagból álló vezetőtanács. Mindkét szerv világiakból és egyháziakból áll. Az 24 tagú vezetőtanácsot, melynek kétharmada világi, a közgyűlés választja, s ez egész éven át tevékenykedik. A közgyűlésnek is világi többsége van, de ez egy évben csak egyszer hívják össze, s ezen egyházi részről meg kell jelenniük: az erdélyi püspöknek, aki a gyűlés elnöke, a székesegyházi káptalan tíz rendes tagjának, a 16 kerületi esperesnek, a püspöki líceum hittani karából 10 rendes tagnak, a szerzetesrendek tartományfőnökeinek, a szebeni árvaház és minden „növelde” igazgatóinak, valamint a lelkeszséggel foglalkozó papság 26 képviselőjének. A gyűlés világi képviselői pedig: a katolikus főispánok, a főkirálybírák, főkapitányok és szabad királyi városok polgármesterei, a 16 espereskerületből 38 világi képviselő, nagyobb községek, melyek kegyúri joggal rendelkeznek (47). A gyűlésnek volt egy harmadik része is, amely egyházi vagy világi tekintet nélküli csoport volt, melybe beletartoztak: a több plébánián kegyúri jogot gyakorló királyi kincstár egy képviselője, a magán kegyurak, a kolozsvári, nagyszebeni, fehérvári, udvarhelyi és csíksomlyói főgimnáziumok igazgatói, a felsorolt főgimnáziumok tanári karának két-két képviselője, a marosvásárhelyi, brassói, kantai, erzsébetvárosi és szamosújvári algimnáziumok tanári karából egy-egy képviselő. Ez volt a gyűlés tervezete arról, hogy kiknek kell bennlenni a mindenkori státusgyűléseken, viszont a püspök ezt nem fogadta el magas száma és összetétele miatt.

A státusgyűlés jegyzőkönyvét még ugyanebben az évben a püspök felterjesztette a vallás- és kultuszminiszterhez, mivel a minisztériumi leiratban báró Eötvös József a püspököt felkéri, hogy: „E legkegyelmesebb elhatározás következtében teljes tisztelettel felkérem méltóságodat, miszerint jelen intézményem vétele után az erd. róm kath.

Státuszgyűlést haladék nélkül az 1866-ik évi január 10-ki gyűlés jegyzőkönyvének 4-ik pontja szerint összehívni, s az abban hozandó javaslatokat, s illetőleg a státuszgyűlés jegyzőkönyvét saját becses véleménye kíséretében hozzám felterjeszteni szíveskedjék.”⁶ S nemcsak a jegyzőkönyvet terjeszti fel, hanem személyes véleményét is, melyben a minisztert a püspök saját nézőpontjából tudósítja. Sajnálatát fejezi ki amiatt, hogy csak nehezen lehetett a világi hívekkel megegyezésre jutni, akik szinte külön pártot alakítva próbálták a saját liberális nézeteiket keresztülvinni, s elfogadtatni a gyűléssel. Azt is kifejti, hogy nem tevékenykedhetnek üdvösen ezek a világiak, ha nincsenek egységben az egyházi oldallal, s habár még báró Jósika Lajos sem kíván túl nagy hatalmat adni az egyháznak mint testületnek, a püspök arra hivatkozik, hogy a püspöki hatalom dogma, s abból ő nem engedhet. Valamint kéri a minisztert, hogy ezt a törvényjavaslatot csak akkor terjessze őfelsége jóváhagyása alá, ha ő maga is megfelelőnek tartja, s kéri, hogy úgy módosítsa a tervezetet, hogy ne ékelhesse be magát a státuszgyűlés vagy a vezetőtanács a püspök és az egyházközségek közé. Azt javasolja a püspök, hogy a gyűlés ne legyen több 200 tagnál, a papok és világiak közötti számarány méltányos legyen, a gyűlés ne hozhasson olyan határozatokat, amelyek nem egyeznek az ő véleményével.

Nos tehát a 66-os és 68-as státuszgyűléseken, de főleg az utóbbin heves viták közepette sikerült jól körülhatárolt törvényjavaslatokat alkotni a Státusz alapszabályzatáról, a vezetőtanács és a nagygyűlés összetételéről. Az maradt csak hátra, hogy mindez törvényerőre lépjen. Viszont Fogarasy püspök véleménye az volt, hogy várni kellene az erdélyi katolikus egyház teljes önrendelkezését szabályozó tervezet törvényerőre léptetésével, mert, ahogy fogalmaz: „az erdélyi talaj, melyen még a protestáns szellem uralkodik, ily kezdeményezésre nem alkalmas” .⁷ Az erdélyi katolikus autonómiát az anyaországgal egyszerre kellene megszervezni, s ehhez kell kapcsolódnia az erdélyinek is.

---

⁶ Az Erdélyi püspökmegye róm. Kath. Statusnak Károlyfehérvártn 1868. február 9-én megkezdett és azon hó 15-én befejezett gyűlésének jegyzőkönyve és okmánytára, Gombos Ferencz Lyceum Könyvnyomdája, 1903, 19.

Az 1873-as státusgyűlés

Erre a gyűlésre május 12. és 14. között került sor. Erre feltétlen szükség volt, mert a kiegyezést követő átmeneti bizonytalanság időszakában a Státus komoly sérelmeket szenvedett: a minisztérium a pénzalapok tisztázatlansága miatt megvonta a Nagyszebeni Teréz-árvaháztól a 22.650 forint évi jövedelmének folyósítását, s így az intézetet a megszüntetés veszélyének tette ki. De ugyanez történt a nagyszebeni orsolyázárda által működtetett leánynevelő intézettel, melytől megvonta az évi 1008 forint kincstári alapítvány folyósítását.

A gyűlés ilyen háttéresemények tudatában kezdte meg munkáját. Fő feladatának tekintette megválasztani az új igazgató-tanácsot, s ennek módozatairól egy hattagú bizottságnak kellett terveket készítenie a következő napra. E javaslatok alapján másnap, május 13-án ezt megválasztották, újra leszögezték a legapróbb részletekig a megválasztható személyek feltételeit, a hatásköröket, a püspök hatalmát a gyűlés felett, s minden olyan kérdést, amely nagy vihart kavart az 1868-as gyűlésen, s amelyet végül is a kultuszminiszter nem ítélte méltónak a király elé való felterjesztésre, s így az nem lépett törvényerőre. Azért is kellett most még alakítani rajta, mert a püspök nem értett teljesen egyet az előbbi gyűlésen született törvényjavaslattal, sem a világiak túlzott száma, sem pedig befolyásukkal kapcsolatban. Végül is 25 paragrafusban állapította meg a gyűlés a résztvevők számát, feladatait, hatáskörét. Ezek kitisztázása után pedig rátértek az anyagi gondokkal küszködő Teréz-árvaház és a nagyszebeni orsolyiták által fenntartott leánynevelő intézet problémájára. Egy hattagú bizottság, melynek megválasztására még a gyűlés megkezdésekor sor került, történelmileg és jogilag megalapozta, hogy miért sérelmes visszatartani olyan intézmények létszükségletéhez alapvető összegeket, melyeket az alapítók pontosan meghatározott alapítványi célokra tettek.

A május 14-i jegyzőkönyvben négy feliratot intézett a Státus a vallás- és kultuszminiszterhez, és egyet a pénzügy- és földművelés-, ipar- és kereskedelmi miniszterekhez. Az elsőben beterjeszti a gyűlés jegyzőkönyvét, a másodikban a nagyszebeni Teréz-árvaházzal kapcsolatos anyagi gondjait fejtegeti, a harmadikban és negyedikben szintén ezen a téren kialakult problémákra reflektál a székesegyházi

káptalan valamint a nagyszebeni orsolya-apácák leányneveldejének királyi alapítványai ügyére.

Az első feliratban a gyűlés jegyzőkönyve mellett még újráfoglalmazták és felelevenítették azon törvényeket, amelyek az erdélyi katolikus autonómia alapjaként szolgálnak, eljutva egészen a 73-as gyűlésig, s biztosak benne, hogy az: „ide csatolt jegyzőkönyv meg fogja Nagyméltóságodat győzni arról, hogy az elősorolt nézetekből kiindult határozatát statusgyűlésünk végre is hajtotta, mert a már ő Felsége által megszüntetett katolikus bizottmány (Comissio Catholica) helyébe lépendő igazgató-tanácsot kebeléből megválasztotta, és a működés azonnali megkezdésére utasította, [...] és semmi egyéb nem hiányzik a kath. statutust illető önkormányzat életbe léptetésére, mint hogy nagyméltóságod ezen eljárásunkra és megállapodásunkra ő cs. és apost. kir Felsége, mint a mint a legfőbb kegyurunk legmagasabb tetszését és szentesítését kieszközölvén, az álló alapoknak átadását elrendelni méltóztassék”.⁷

A következő három feliratban is szinte ugyanez olvasható. Miután megindokolják, hogy miért jogos a kérésük a leánynevelő-intézettel, a Teréz-árvaházzal vagy a székesegyházi káptalan javadalmazása ügyében, kéri a minisztert, hogy ezen problémák elhárításában legyen segítségükre. Az ötödik feliratban 33 plébániának és papjainak járó összeg megnövelését kéri, mely összeget 100 évvel azelőtt állapítottak meg, amelynek értéke egy évszázad elteltével annyira összezsugorodott, hogy még az alapszükségleteket sem képes kielégíteni.

A vallás-és közoktatásügyi miniszter, Trefort Ágoston már 1873. június 16-án válaszolt az 1008-as elnöki számú leiratában elismeri a Státusgyűlés törvényességét, s az igazgató-tanács megalakulását, valamint kimondja azt is, hogy a Katolikus Bizottságot, mely a Státus működésének nagy akadályozója volt, ezennel törvényben szünteti meg, s ennek hatásköréhez tartozó minden ügyet végérvényesen visszautal a Státus hatáskörébe.

---

⁷ Az erdélyi rom. kath. Status-gyűlés Károly-Fehérvártt tartott 1873-dik évi jegyzőkönyve, Gombos Ferencz Lyceum könyvnyomdája, Kolozsvár, 1905, 13.

Az elmaradt kincstári kamatok mihamarabbi folyósításával kapcsolatban csak annyit közöl, hogy mindent megtesz a pénzügyminiszternél ezek célbajuttatása érdekében.⁸

Így lett egy három státusgyűlést magába foglaló hosszú folyamat az alapszabálytervezet kidolgozása, A Katolikus Bizottság megszüntetése, mely nem volt mentes a heves vitáktól, véleménykülönbségektől sem. Viszont a Státus ennek következtében kezdhetette el újra áldásos munkáját, melyet majdnem száz éven keresztül újabb, sokszor még hevesebb támadások, még nehezebb időszakok között is folytatott.

Kitekinés a XX. századra

A 20. században újra a létéért kellett harcolnia a Státusnak, hiszen a trianoni döntés következtében olyan új helyzet állott elő mind Erdély, mind a Státus történetében, ami addig példa nélküli volt. De még ezek után is sikerült 1932-ig kisebb nagyobb problémák elhárításával a reá bízott feladatokat ellátnia. (Ekkor változtatták meg a nevét Erdélyi római Katolikus Státusról Egyházmegyei Tanácsá). Ám ekkor alapjaiban kezdik támadni magát a Státust, és olyan érveket hoznak fel a jogi személyiségével kapcsolatban, amelyek nem relevánsak. Az, hogy két különböző ország, másképpen értelmez jogszabályokat, az lehetséges, de ennek alapján nem lehetne joghézagra vagy hatályos jogszabályok hiányára hivatkozni. Ezt tették (teszik) azok a támadók, akik szívesebben látnák a Státus vagyonát a román iskolaügy szolgálatában vagy a Román Ortodox Egyház hatáskörében, mint az Erdélyi Római Katolikus Egyház tulajdonában.

Mindezek ellenére, az egyház, s vele együtt az ekkor már Egyházmegyei Tanács néven működő Státus is kitartott, amíg csak lehetett. De az 1948-as kisajátítások lassan minden ingó és ingatlan vagyonát a Román Népköztársaság tulajdonába utalták, s ezzel valójában megbénították további működését. Márton Áron püspök pedig, mivel látta az igazgatótanács tehetetlenségét, az igazgatótanácsot feloszlatta az 1966/1948 aug. 20 számú dekrétumában. Az Egyházmegyei Tanács (Státus) 1991. február 11-én alakulhatott újjá, amikor Bálint Lajos püspök visszavonta a felfüggesztő püspöki határozatot, s az un. 10-es törvény lehetővé tette az elkobzott egyházi vagyon visszaszolgáltatását.

---

⁸ Az Erdélyi Római Katolikus Státus emlékirata. Minerva irodalmi és nyomdai műintézet, Kolozsvár, 1932, 24. old.

Végkövetkeztetés(ek) - avagy a hogyan tovább lehetőségei

A "hogyan tovább" kérdése nagyon időszerű, hiszen mindenféle demokratikus irányvonal felvétele ellenére bizonyos politikai körök mindent latba vetnek, hogy az egyházak, ezen belül a Katolikus Egyház, s így a Státus se nyerhesse vissza erőszakkal államosított vagyonát. Ez híven tükrözi, hogy még itt, az Európai Unió küszöbén sem sikerült megvalósítanunk, kiharcolnunk egy olyan államot, ahol az igazság minden kétséget kizáróan legfelül áll. Most is ugyanúgy harcolnia kell a Státusnak igazáért, ahogy tette ezt évtizedeken, évszázadokon keresztül, hiszen minden egyes ingatlant, minden egyes lakrészt vissza kell perelnie. Ezt persze a bürokrácia és a visszaszolgáltatásokat rossz szemmel néző politikai elit akadályozza, késlelteti, ahogy és amivel csak lehet. De éppen abból kell erőt merítenünk, hogy őseink ugyanezt tették, fáradságot s időt nem ismerő vasakarattal, hogy védjék egyházukat, hitüket, és segítsék az ehhez tartozókat.

A Státus valós lehetőségeiről akkor gondolkodhatunk majd el, ha lezárulnak az ingatlan-visszaszolgáltatások, viszont addig mindent meg kell tennünk, hogy javait maradéktalanul visszakapja. Mert mindazokat az ingatlanokat, amelyeket most visszakövetel, azt jól meghatározott céladományként kapta vagy vette a közösség javára. Ezek az ő tulajdonát képezték évszázadokig, melyekhez jogilag kifogástalan úton jutott, nem úgy, ahogy a Román Népköztársaság 1948-ban: eltulajdonítással, kisajátítással, elkobzással.

Viszont a Státus vagyonának visszaszerzése nem old meg önmagában minden problémát, mert kérdés, hogy vissza lehet-e majd állítani azokat az intézményeket, amelyek évtizedeken, évszázadokon működtek ezekben az épületekben? Mi lesz azokkal az ingatlanokkal, amelyek olyan területeken vannak, ahonnan azóta már kihalt, kivándorolt a magyarság vagy a katolicizmus? Mi lesz a romos, a diktatúra 45 éve alatt „elhasznál” ingatlanokkal? Ezek tűnnek a legégetőbb kérdéseknek jelenleg. viszont az a kérdés is felvetődik, hogy azok az intézmények, amelyek oly sokáig működtek ezekben az épületekben, a XXI. században milyen szerepet tölthetnek majd be?

Azonban sajnos napjainkban nem csak egyes épületek tulajdonjogát kérdőjelezzik meg a Státust támadók, hanem kikezdenek mindent egészen jogi személyiségéig. De már egyszer ezen is keresztül ment a Státus, s minden beszüntetés, felszámolás, vagyonekbevitel ellenére ma is létezik, próbál újjáéledni, s ellátni a reá bízott feladatokat. Persze változtak az idők azóta, amikor legutóbb a Státusnak ugyanezekkel a problémákkal kellett szembenéznie. Változott az egyház megítélése, társadalomban betöltött szerepe is, viszont a Státus mindenkori vezetőinek elszántsága saját és bennfoglaltan a Katolikus Egyház vagyonának védelmét illetően – úgy érzem – nem változik. Nem változhat, hiszen nem adhatjuk fel őseink több évszázados fáradozásának gyümölcsét, mely hitünk megőrzésére, e nép nevelésére irányult, s mely komolyan hozzájárult ahhoz, hogy e maroknyi nép nemzetiségében és öntudatában megmaradhasson.

Nem szabad megijednünk a mindenkori támadóktól sem, habár ezek fondorlatos módon a félretájékoztatástól a félrevezetésig mindent megpróbálnak annak megakadályozása érdekében, hogy az igazság törvényerőre lépjen. Nekünk védenünk kell, ami a miénk - mindenáron, hisz itt nem egyszerűen egy hatalmi vagy gazdasági harcról van szó, mert minden ingó és ingatlan vagyon, amit a Státus visszakövetel, ahhoz járul hozzá, hogy a felnövekvő ifjúságot katolikus keresztény szellemben lehessen nevelni, árvaházakat lehessen létesíteni, hiszen az erkölcs vagy etika a társadalom közügye, s nem valamely egyház magánügye. Mindezek pedig nemcsak egy modern, 21. századi demokratikus társadalom alapjai, hanem egy olyan társadalomé is legalább részben, amely nem indifferens az abortusszal, az eutanáziával, az öngyilkossággal szemben. Ez pedig nem csak a katolikus egyház hasznára válik, hanem az egész országra, amelyben e nemzet él.

Végszóként elmondhatom, amint az már előbb is kiderült, hogy optimistán nézek minden gond ellenére a Státus jövőjére, hiszen fontos megjegyezni, hogy a cél, amit az egész ügy szolgálni kíván, az nem (csak) emberi, hiszen a nevelés (a jobbá tétel), az árvaházon vagy nyugdíjalapokon keresztül megnyilvánuló áldozatos szeretet felsőbb kategóriába emeli küzdelmünket, s mindent, amit ennek elérésére teszünk. S hiszem azt is, hogy az isteni gondviselés egyszer kárpótolja mindenki fáradozását, aki segített akár egy szalmaszálnyi is az igazság elérésében.

Bibliográfia

1. Az Erdélyi Római Catholikus Statusnak 1866. Január 10-én Kolozsvárott tartott gyűléséről vezetett jegyzőkönyv, Róm. Kath. Lyc. Nyomda, Kolozsvár, 1883.
2. Az Erdélyi püspökmegye róm. Kath. Statusnak Károlyfehérvártt 1868. február 9-én megkezdett és azon hó 15-én befejezett gyűlésének jegyzőkönyve és okmánytára, Gombos Ferencz Lyceum Könyvnyomdája, 1903.
3. Az Erdélyi rom. kath. Status-gyűlés Károly-Fehérvártt tartott 1873-dik évi jegyzőkönyve, Gombos Ferencz Lyceum Könyvnyomdája, 1905.
4. Az Erdélyi Római Katholikus Státus emlékirata. Minerva irodalmi és nyomdai műintézet, Kolozsvár, 1932
5. Kosáry Domokos: Újjáépítés és polgáriasodás, 1711-1867, Magyarok Európában, Budapest, 1990.
6. Dr Marton József: Fogarasy Mihály erdélyi püspök élete és munkássága, Stúdium Nyomda, Gyulafehérvár, 2005.
7. Sas Péter: Az Erdélyi Római Katolikus Státus, in: Egyháztörténelmi Szemle, 4. évf. 2. szám
8. Internetes segédanyagok: http://szekelyivadekok.tripod.com/erdely_34.html